

ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਾਖਰੀਅਤ

ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਾਖਰੀਅਤ ਦਾ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਾਓਗਾ ਸਾਹਿਤ ਸਾਖਰ ਦਾ ਰਾਹਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਾਹਿਤ ਅਨਿਵਾਰੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਹੋਰ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸਾਖਰੀਅਤ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਹਿਤ ਇਕ ਕਲਾ ਹੈ। ਕਲਾ ਸੁੰਦਰ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਅਧਾਰਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤ ਸੁੰਦਰੀ ਭਾਵਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਕਲਾਤਮਕ ਰੂਪ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੁਭਾਸ਼ਿਤ ਕਲਾਤਮਕ ਧਿੰਦ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਬਾਹਰ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ / ਸੁਣਨ / ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਲਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

According to M.G. Bhate,

"Literature is the music which streams out of the attempts of man to attune himself in life on the key-board of language."

ਸਾਹਿਤ ਇਹ ਕਲਾਤਮਕ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਲਕਸ਼ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਤੀਤੀ, ਜਿਸਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀਵਨ, ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਨੁਭਵਿਕਤਾ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਸਰੋਤ ਹੈ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਅਨੁਭਵਿਕਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਬਾਹਰੀ ਪੱਧਰ ਹੈ ਇਹ ਰੂਪ ਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੀਲੀ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕ ਨਾਲ ਉਹ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵਿਕਤਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਸੁੰਦਰ ਨੂੰ ਪਾਓਗਾ ਨਾਉਂਦੇ ਹੋਰਾਂ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸਦੇ ਅਧਾਰ ਦੀ ਸਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਵੀਤਾ ਕਰਕੇ ਨਵੇਂ ਮਾਧਿਅ ਵਿਚ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਵਿਦਿਅਕਮਾਤਰੀ ਸਮਾਜ,

ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸਾਧਿਕਮਮ ਗਰੀਬੀ ਵੇਖਣ
ਦੀ ਸਮਝੀਓਵਿਸ਼ਮਯਤੀ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ
ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਸਾਗਿਤ ਨਾ ਕੇਵਲ ਜੀਵਨ ਹੈ ਚਿਤਰਾ ਹੈ ਸਗੋਂ
ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਾਗਿਤ ਦੀ ਰਚਨਾ
ਇਕ ਫਲਵਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾਤਮਕ ਸਾਹ-ਸੰਸਾਰ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤ
ਵਿਖੇਂ ਵਾਂਗ, ਕਾਰਖਾਨੇ ਜਾਂ ਮਾਡਲ ਟਾਊਨ, ਫਗਵੇਂ, ਝਰਨੇ
ਜਾਂ ਕੁਲ ਵਾਂਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਗਿਤ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਰੂਪਾਂ
ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ
ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਗਿਤ ਦਾ ਪੰਗ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹਰ
ਇਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੋਂਦ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਗਿਤ ਵਿਦੇਵ,
ਸਾਗਿਤ ਦਾ ਨਿਰੰਜਨਾ, ਸਾਗਿਤ ਸੰਚਾਰ, ਸਾਗਿਤ ਸੰਸਾਰ ਅਤੇ
ਸਮਾਜਿਕਤਾ, ਸਾਗਿਤ ਸਾਮਤਰ, ਸੰਸਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਵਿਗਿਆਨ
ਸਾਗਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸਾਗਿਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਅਤੇ
ਸਾਗਿਤ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਰਸਾਇਨ ਵਿਚ ਗੁਣਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਥਾਰੇ ਇਹ ਗੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ਼ ਤੇਹੀ
 ਛਾਹੀਦੀ ਤੇ ਕਿ ਇਸਦਾ ਕੰਮ ਖੇਤਰ ਪੂਰਨ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਹੈ।
 ਇਹ ਸਾਹਿਤ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਹੈ ਜੀ ਸੰਤੋਸ਼
 ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਤੇ ਟੁੰਬਦਾ ਸਮੇਂ ਬਦਲੇ ਤੇ ਪ੍ਰਚੰਡ
 ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਰੂਪ ਕਮਾਧੁਨਿਕ
 ਯੁਗ ਵਿਚ ਜੀ ਸੰਤ ਸਾਹਿਬਾ ਜੀ। ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ
 ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਨਿਰੂਪਣ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਤੀ ਦੀ ਹੱਦਾਂ
 ਸਮਝਿਮਾਨ ਨਾਨ ਸੰਤ ਦੇ ਵੀਖਿਆਂ ਬਾਂਹ ਸੀ। ਇਸ
 ਸਮੇਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵੰਦਨ ਗਾਇਕਾਂ - ਰਸਵਾਨਿਆਂ
 ਸੰਤਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਰੂਪ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਂ
 ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵੰਨਗੀ ਵਿਚਲੇ ਸਾਹਿਤ

ਇਹ ਸਗਨ ਸਖਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਹਯਾ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਪੰਜ ਕੀਤਾ
 ਚਾਂਦ ਮੀ! ਗਾਂਧਿਆ-ਰਾਵਲਕਿਆ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ
 ਮੇਰੀ ਤੇ ਸੋਚ ਨਿਖਣ ਸਮਝਾਈ ਲੰਬਕਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ
 ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੰਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ
 ਗਾਂਧਿਆ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਜਾਂ ਨੌਕਰ ਹੁੰਦੇ ਸਨ! ਨਿਖਣ ਦੇ
 ਇਵਜ਼ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਾਂਧਿਆ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਸਨ, ਸਨਮਾਨ ਜਾਂ
 ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ!

ਸਗੋਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਿੰਤਾਂਤ ਕਰਮਾਤੀ ਜਾਂ
 ਪੈਗੰਬਰ ਵਿਖੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ! ਰਮਾਪਣ ਰਮਾਪਣ
 ਪਰਮ ਰਮਾਪਣਾਂ ਜਾਂ ਸੰਤਾਂ-ਸਗਤਮਾਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਬਿੰਤਾਂਤ
 ਸੁਰਧਾਮੂਲਕ ਬਿਰਤੀ ਨਾਲ ਲਿਖੀ ਮਿਲਦੇ ਸਨ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
 ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚਮਤਕਾਰ ਜਾਂ ਕਰਮਾਤਾਂ ਜੋੜ ਕੇ
 ਇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂਜਨ ਸਮੇਤ ਸੰਤ
 ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਰਮਣਤਾਰ, ਪੰਗੰਬਰ ਜਾਂ ਪੁੱਤਰ ਸਨ! ਇਨ੍ਹਾਂ
 ਦੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਖੁਦ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ
 ਜਗਤ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 ਸਖਸੀਅਤ ਵਿਚ ਰਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਵਾਲੇ ਲੱਛਣ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆ
 ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ!

ਰਮਾਪੁਨਿਕ ਕਾਲ ਦੇ ਕੁਝ ਲੰਬਕਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ
 ਸਗੋਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਸਨੋਵੀਗਮਾਨਿਕ ਰਮਤ
 ਰਮਾਕ ਸਾਮਤਰੀ ਵਿਖੀ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤਾਂ
 ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਣਾਂ ਉਪਰ ਇਤਨਾ
 ਤੋ-ਤੋੜਾ ਭੇਜਿਆ ਕਿ ਰਮਾਪੁਨ ਲੰਬਕਾਂ ਨੂੰ ਰਮਾਪਣੀ ਜਾਨ
 ਦੇ ਲਾਜ਼ੇ ਪੈ ਗਏ!

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਨੋਵ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਉਸ ਦੇ ਮੋਢੇ
 ਰਮਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀਆਂ ਰਮਾਤਾਂ, ਉਸਦੇ ਰਵੱਈਏ ਤੇ ਰਚੀਆਂ,
 ਉਸਦੇ ਬਿਰਮਾਨਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਰਮਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਕਰਨ
 ਦੇ ਦੰਗ ਤੇ ਖੁਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ! ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੀ ਕਈ
 ਜਾਂ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ

ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਹਰ ਰਸਮਿਕ ਉਪਰ
ਇਸ ਦੀਆਂ ਰਚੀਆਂ, ਕਾਮਨਾਂਵਾਂ, ਰਮਾਦਰਸ਼ ਤੇ ਪੀੜਾਂ
ਸਮਾਈਆਂ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚਲੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ
ਸਿੰਘ, ਮੌਜੂਦ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਕਮਲ ਸਿੰਘ ਕਮਾਰ ਵਰਗੇ ਸਮਾਜਿਕ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ
ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾ ਤੇ ਪਤਾ ਚੱਪ
ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕਮਾਰ ਵਿਚ ਨਾਮੀ
ਦੀ ਦੁਰਦਸਾ ਕਮਲ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ
ਹੈ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਮਨ।
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
ਰਚਨਾ ਕਮਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਸ਼ੀਗੰਤੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ
ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

According to Buffen,

|| "Style is man for
himself." ||

'ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰੀਤਮ' ਇਸ ਸਰਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜਿਕ ਉਪਰ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ:

✽

|| ਸਮੇਂ ਚਾਂਡਾ।

|| ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਖੰਡ ਲੈ, ਖਿਡਾ ਲੈ

|| ਤੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਖੜੀ ਹਾਂ ਸਮਾਜ, ਵਰਤਨ ਦੀ ਮੈਂ
|| ਇਹੋ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਂ। ||

ਸਮਾਜਿਕ ਜੁਗ ਵਿਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿਸੇ
ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਉਪਰੋਂ, ਕਿਸੇ
ਪਰਸ਼ਾਤਮਾਂ ਜਾਂ ਰਸਮਵਤਾਰ ਪਾਸੋਂ ਵੈਧੀ- ਬਾਨ ਦੇ ਰੂਪ
ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਪ੍ਰ. ਧ੍ਰਮਸ਼ਰਗਦੀਸ਼ ਰਮਨੁਜਾਚ, ✓

"ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰਮਾਪਣੀ ਸਖਤ
ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਜੀ ਸਖਸੀਅਤ
ਕਮਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਜਿਹੇ
ਜਿਹੇ ਕਰਮ ਕਰੇਗਾ/ ਫੇਰ
ਸਵੇਗਾ, ਉਸਦੀ ਸਖਸੀਅਤ
ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਣਦੀ ਦਿਗਜ਼ਦੀ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਸੋਧਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ

ਮਨੁੱਖ ਜਿਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਰਮਾਗਿਕ ਰਮਤੇ
ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜਨਮਦਾ ਰਮਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ
ਸਖਸੀਅਤ ਉਹੇ ਜਿਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਣਮ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ
ਜਿਹੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਗੁਣਮਾਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ
ਰਮਤੇ ਰਮਾਦ ਮੁਖਰਾਂ ਵਿਚ ਬਾਣ ਬਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਰਮਾਦ
ਸਖਸੀਅਤ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ
ਸਖਸੀਅਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ
ਦੀ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨਾਲ
ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰਮਾਪਣੀ ਰਮਾਣੇ ਦੁਰਮਾਣੇ ਦੀ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਇਨਕਸਾਈਆਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਿਖਾਈ
ਦੁਰਮਾਣ ਜੀ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਮਾਪਣੀ ਸਖਸੀਅਤ
ਦਾ ਨਵ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਰਮਤੇ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ
ਸਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਵੀ ਬਦਲ ਕੇ ਬੱਝ ਦਿੱਤਾ।
ਸੁਮਟੇਵ ਫਲਾਉਬਰਟ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ✓

"ਕਲਾਕਾਰ ਰਮਾਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਰਸਾ
ਪਰ ਅਮਿੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਧ੍ਰਮਿੰਡ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ।"

ਸ਼ਾਇਤਨਾ ਦੀ ਸਖਸੀਅਤ ਰਮਾਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ
ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਰਸੇਵਾਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ
ਜੀ ਜੁੰਘ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸ਼ਾਪਣੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਵੱਲ
ਬੀਜਮੰਡ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ
ਵੇਖਦਾ, ਸਗੋਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ।
ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੀ
ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਾਧਾਰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ
ਕਿੰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਸਗੋਂ ਇਸ ਦੀ ਉੱਚਤਾ ਜਾਂ ਨਿਊਨਤਾ
ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ
ਨਿਰਮਾਣ ਤੇ ਜੀ ਜੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦਾ
ਅਧਿਐਨ ਸਿਰਫ਼ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸ਼ਰਣ ਕੇਵਲੀ ਸੰਪੰਨੀਆਂ

ਗੁਰੂ ਗਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਇਸੇ
ਕਰਕੇ ਅਸਮਰ ਜੋੜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੀ
ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਤੀ ਪੜ੍ਹੇ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਰਮਾਣਕਾਰੀ
ਇਹ ਬਾਲਮ ਤੇ ਕਾਤਲ ਗਾਇਕਾ, ਵਿਦਵਾਨ ਜਮਾਲਵਾਨ ਤੇ
ਪਾਖੰਡੀ ਪਾਗੰਮਰ ਅਸਾਗੁਆ ਵਿਰੁੱਧ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਕਰਮਾਨ ਨਾਲ ਅਸਾਗੁਆ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਸਾਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰ
ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਇਕ ਤਮਾਸ਼ੀਨ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਅਸਾਗੁਆ ਜੀਵਨ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਾਪ
ਜੀਵਨਾ ਜੁੰਘ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਅਨੁਭਵ ਇਸਨੂੰ ਜੁੰਘ ਹੈ।
ਕਾਰਜਾਈਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

“ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਕੇਵਲ ਕੁਰਮੀ
ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਗੀਤ ਹੈ ਉਹ ਕੁਰਮੀ
ਵੀ ਬਾਹਰਲੀ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ
ਸਕਦਾ।”

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿ ਸਾਹਿਤਕਾਰ
 ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਕਿਸੇ ਵਲਾ ਝਿਲੀ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
 ਜੇਕਰ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਮਗਨ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ
 ਰਚਨਾ ਵੀ ਮਗਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਦੀ ਮਗਨਤਾ
 ਦਾ ਅਧਾਰ ਉਸ ਦਾ ਅਧਾਰ ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵ ਪ੍ਰਤੀ
 ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਨਿਰਪਟ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਾਹਿਤ
 ਦੀ ਅਮਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਨਾਨਕੀ ਰਚਣਗੇ ਦੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ
 ਵੀ ਅਮਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕੌਰ ਵਿਚ
 ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਪਾਏ ਤੇ
 ਪਾਏਗੇ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।